Maakuntien verotusoikeus

Janne Tukiainen, LSE ja VATT

Eduskunta, Verojaosto

20.4.2018

LSE THE LONDON SCHOOL OF ECONOMICS AND POLITICAL SCIENCE

VATT VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS
STATENS EKONOMISKA FORSKNINGSCENTRAL
VATT INSTITUTE FOR ECONOMIC RESEARCH

Yleistä maakuntien rahoituksesta

- Esityksen mukaan valtio rahoittaa maakuntien toiminnan lähes täysimääräisesti, vaikka tehtävien järjestämisvastuu on maakunnilla.

- Maakunnilla ei ole verotusoikeutta. Tämä on järjestelmän keskeinen puute.

Miksi verotuksen puuttuminen on ongelma?

- Veroinstrumentin puuttuminen tarkoittaa sitä, että maakunnilla ei käytännössä ole hyviä tapoja jakaa mahdollisen tuotannon tehostamisen kautta syntyneitä säästöjä takaisin maakunnan veronmaksajille, eli äänestäjille.

- Mikäli maakunnilla olisi oma veroinstrumentti, säästökannustimet syntyisivät luonnollisesti verotuksen kautta. Palveluiden tehokkaampi järjestäminen näkyisi alempana veroprosenttina ja äänestäjät palkitsisivat ne maakuntapoliitikot, jotka tuottaisivat parhaan palvelu-vero -yhdistelmän.

- Kun maakuntien rahankäyttö ei vaikuta asukkaiden veroasteeseen, on sekä asukkaiden että maakunnan poliitikkojen intresseissä käyttää kaikki saamansa valtion rahoitus.

- Kaikki valtion raha halutaan käyttää riippumatta puolueesta, jolloin palveluita tai julkisen sektorin kokoa ei räätälöidä asukkaiden mieltymysten mukaiseksi.

- Yllä olevat liittyvät ns. yhteisresurssien (engl. common pool) ongelmaan, jossa maakunnat voivat käyttäytyä liian tuhlaavasti, koska ne voivat sälyttää kustannukset valtion eli käytännössä muiden alueiden asukkaiden maksettaviksi.

Vapaamatkustaminen

Näyttöä vapaamatkustamisesta kuntaliitosten yhteydessä

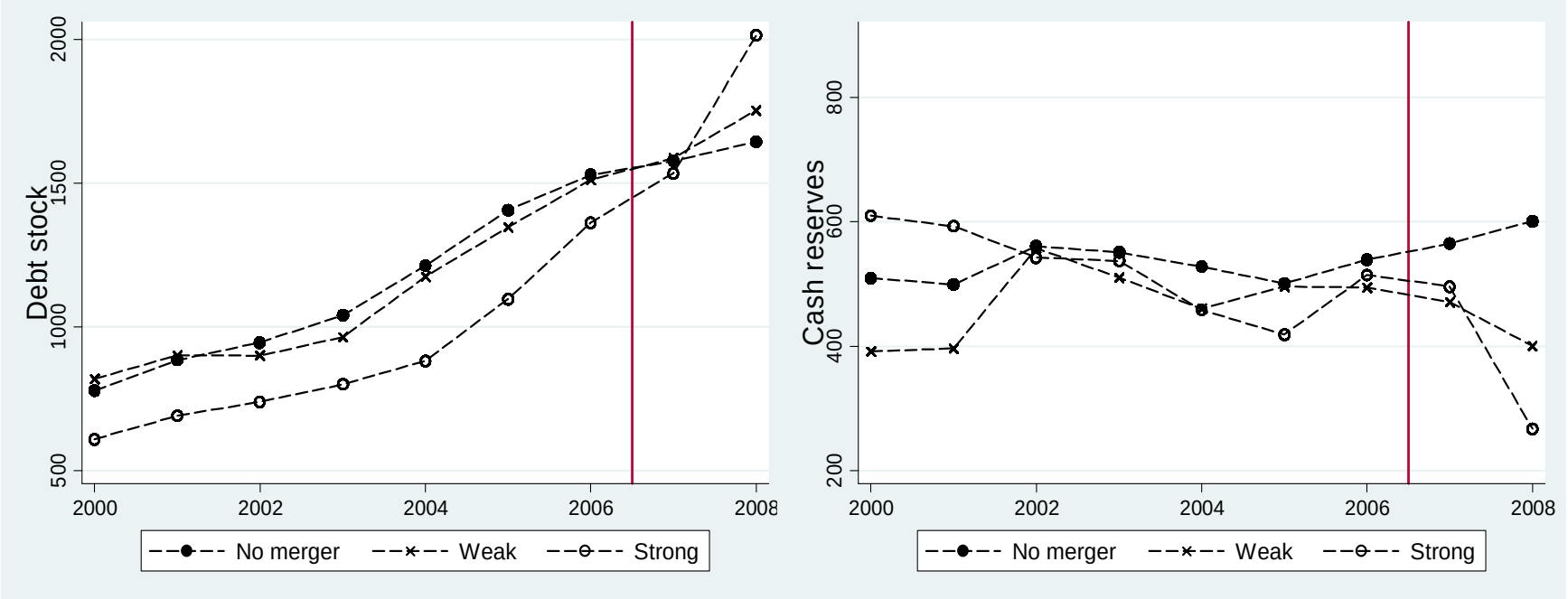

Pehmeä budjettikuri

- Maakuntien potentiaaliset säästöt tulisivat käytännössä valtion määräyksellä, kun maakuntien rahoitusta tarkistetaan vuosittain

- On tärkeä huomata, että maakunnat eivät luultavasti kohtaa aitoa ”tiukkaa” budjettirajoitetta, koska valtio viime kädessä pelastaa taloudelliseen ahdinkoon joutuneet paikallishallinnot. Jos maakunnan rahat loppuvat kesken budjettikauden, valtio tuskin pakottaa olemaan hoitamatta potilaita.

Tiukka budjettikuri

- Esityksen mukaan pehmeän budjettikurin ongelma ratkaistaan tiukalla finanssipoliittisilla säännöillä ja maakuntien ohjauksella. Vaikka tässä onnistuttaisiin, se ei ole ongelmatonta

  1. Menoja on säännösteltävä aluksi, koska budjettikauden lopussa voi ilmetä yllättäviä menoja, joihin täytyy varautua. => liiallinen säästäväisyys kauden alussa
  2. Maakunnalla ei ole juurikaan kannustimia tehostaa toimintaansa tai ainakaan säästää rahaa. Jos maakunta joutuu palauttamaan käyttämättä jäävät rahat, tai jos pelkona on, että valtio leikkaa rahoitusta tulevaisuudessa nuukalta maakunnalta, sen kannattaa tietenkin käyttää rahat. Näin on, vaikka käyttökohteiden järkevyys tai tuotto olisi kyseenalainen. => liiallinen tuhlaavaisuus kauden alussa

- Budjettikauden alussa kitsastellaan, vaikka järkeviä rahankäyttökohteita olisi, ja vastaavasti kauden lopussa rahat käytetään käyttökohteiden järkevyydestä riippumatta (Ks. Leibman & Mahoney 2017, AER)

Alueiden väliset erot

- Esityksen mukaan verotusoikeutta ei ole syytä antaa, koska alueet eroavat veropohjan, palvelujen tarpeen ja kenties palvelutuotannon kustannusten suhteen

- Argumentti on hieman kummallinen. Maakuntien rahoitusvastuun puuttuminen on ehkä keskeisin ero verrattuna kuntien rahoitukseen tai esimerkiksi Ruotsiin, jonka aluehallinto on muutoin järjestetty hyvin samalla tavoin, mutta niillä on myös verotusoikeus ja vastuu palvelujen rahoituksesta. Ruotsi ei olennaisesti poikkea Suomesta alueellisten erojen suhteen ja Suomen kuntien väliset erot ovat suuremmat kuin maakuntien väliset erot

- Alueellisia eroja voidaan tasata valtionosuuksilla ja silti hankkia osa rahoituksesta veroilla. Tärkeää on että ylimääräinen tuhlailu tulisi oman maakunnan asukkaiden maksettavaksi eikä valtion.

- Tällainen yhdistelmäjärjestelmä olisi huomattavasti parempi kuin ehdotettu.